

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

TRST - 30. januarja 1981
Leto XXXIII. - Štev. 2
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Zakaj ni vlada takoj odgovorila na vprašanja?

Špekulacija o mednarodnih povezavah terorizma ali «dve muhi na en mah»

*Pertinijevi namigi, Craxijeve trditve, sovjetski odgovor in nagli umiki
Kdo je prava tarča razprave: SZ ali Pertini?*

Izjave predsednika italijanske republike Sandra Pertinija o morebitnih mednarodnih povezavah terorizma, ki mori po Italiji, so nemudoma izzvale val političnih špekulacij in povečale napestost v italijanskem političnem življenju.

Kaj je pravzaprav rekel Pertini. Ni prvič, da italijanski predsednik republike namiguje na obstoj mednarodne teroristične centrale. Tokrat je svoje sume ponovil v razgovoru za francosko televizijo med obiskom Giscarda D'Estainga v Rimu. V teh izjavah je Pertini dejal, da 1) sumi v obstoj mednarodne centrale terorizma, 2) da ta centrala ni v Franciji, 3) da sam točno ne ve, kje naj bi bila in, 4) da si postavlja nekaj vprašanj, zakaj terorizem pesti Turčijo in Italijo. Prva, po Pertinijevih besedah, dežela, ki ima tisoč kilometrov skupne meje s Sovjetsko zvezo, Italija pa je demokratični most Evrope z Afriko in Bližnjim vzhodom.

To je tudi vse. Pertinijeve izjave izražajo sume in postavljajo vprašanja.

Povsem razumljivo je, da so vse politične stranke postavile Forlanijevi vladi vprašanja in zahtevale točnejša pojasnila v parlamentu. KPI je med prvimi zahtevala, naj vlada pojasni, s kakšnimi podatki razpolagajo pristojna ministrstva in kakšne diplomatske ukrepe je Italija podvzela proti državi (ali državam), ki domnevno podpirajo terorizem v Italiji.

Zanimivo je, da se vlada ni čutila pripravljeno odgovoriti takoj, najbrž zato, ker omenjenih dokazov nima ali gre tudi

v tem primeru samo za govorice ali induktivne domneve. Pač pa so takoj odgovorile na Pertinijeva vprašanja nekatere politične stranke. Za tajnika PSI Craxija ni nobenega dvoma: Pertini je mislil SZ ali katero izmed dežel vzhodnega bloka! Svojo trditev je Craxi (skupaj s socialdemokratskim tajnikom Longom) nemudoma izkoristil za polemiko s komunisti, češ da smo v zadregi pred ZSSR. Craxi po splošnem menjenju ni slab politik, čeprav je v svojih potezah držen in brezobziren. Zato je najbrž mislil, da se kriza v Italiji zaostre in da ni izključen padec vlade, razpust parlamenta in nove volitve še pomladi. V tem primeru bi vladne stranke bile zares v zadregi, posebno še po nedopustnem popuščanju teroristom rdečih brigad. Če temu dodamo dejstvo, da je KPI postavila politični predlog o demokratični alternativi in oblikovanju vlade brez demokristjanov, lahko razumemo, da Craxi, Longo in drugi niso imeli nobene koristi od politične krize, v kateri bi bili sami prvi poraženci. Zato so torej zajahali propagandističnega konja o domnevni «sovjetski podpori» italijanskim teroristom, kar bi se v propagandi sčasoma spremenilo v «komunistično podporo» in torej frontalni napad na KPI.

S tem bi bila politična scena čudovito spremenjena. KPI, ki je po slošnem priznanju vodila «fronto odločnosti» v boju proti popuščanju teroristov, bi se po Craxijevi zamisli znašla na zatožni klopi...

Komunisti smo večkrat dejali, da v

boju s terorizmom in za zaščito demokracije ne bomo nikomur gledali v obraz. Če bi italijanska vlada dokazala, da ena sama država vzhodnega bloka podpira teroriste, bi KPI prva zahtevala najostrejši diplomatski in politični nastop proti tej državi. Zahtevali bi, naj se to državo razgali pred skupščino Združenih narodov, na madridski konferenci in vseh mednarodnih forumih.

Nasprotno pa nas prav dejstvo, da italijanska vlada ni tega storila, prepričuje, da v resnici ne razpolaga z bogve kako trdnimi dokazi o morebitnih povezavah terorizma z državami, ki si jih želita Craxi in Longo.

Vprašati bi se pravzaprav morali tudi, kdo je Pertinija prepričal v obstoj tako trdnih dokazov? Iz Pertinijevih izjav izhaja, da je tudi sam v dvomu, saj pravi, da «natanko ne ve», kje naj bi bila teroristična centrala, se pa sprašuje, čemu destabilizacija dveh mejnih atlantskih dežel, kot sta Turčija in Italija.

Mi se ne bomo spuščali v otroško igro obračanja logičnega sklepanja v korist tega ali onega bloka. Lahko pa ugotovimo, da je v obeh primerih terorizem cilj na zrušenje demokratičnega režima in oblikovanje vojaške diktature. V Turčiji je to uspelo, v Italiji pa ne. Vprašamo se lahko, če je komu to koristilo? Odgovora ne vemo.

Še vedno čakamo na odgovor italijanske vlade, naprimer obrambnega ministra, socialista Lagoria, ki prejema informacije protiobveščevalne službe in

V nedeljo, 1. februarja, ob 10.30 v mali dvorani gledališča «Verdi»

PROSLAVA OB 60. OBLETNICI KPI

Govorila bosta tov. **GIORGIO NAPOLITANO**, član vsedržavnega tajništva

posl. **MARIJA BERNETIČ - MARINA** — Predsedoval bo **CLAUDIO TONEL** - tajnik avtonomne tržaške federacije

Nastopil bo Tržaški partizanski pevski zbor

je v stiku z obrambnimi ministri drugih atlantskih držav. Pravijo, da bo vlada odgovorila prihodnji torek. K odgovoru se bomo še povrnili, jasno pa je, da reakcije politikov na zadnjo sovjetsko protestno noto kažejo, da «informacije» s katerimi razpolaga vlada (ali tajništvo PSI) res niso zelo natančne.

Moskva je namreč ostro reagirala na obtožbe in namigovanje, da je centrala terorizma v Sovjetski zvezi. Poslala in objavila je diplomatsko noto, ki po mednarodnih pravilih terjaja v odgovor italijansko pojasnjevalno ali obtoževalno noto. Iz tega, kar je bilo doslej objavljeno se zdi, da se italijanska vlada prej opravičuje, kot pa obtožuje.

Craxi je medtem že izbral pot umikanja in trdi, da «nota Sovjetske zveze še ne pomeni, da niso v teroristično dejavnost vpletene njene zaveznice»... Kateri? Craxi tokrat previdno molči, čeprav je preteklosti pogostoma obtoževal Češkoslovaško. Tokrat tega ni storil, ker je vedel, da bi iz Prage prišla podobna diplomatska nota, kateri bi sledilo

italijansko opravičevanje. Pač pa mu izhodna vrata odpira republikanski tajnik Spadolini, ki izrecno omenja «domnevne sovjetske zaveznike», ki naj bi podpirali teroriste v Italiji. To naj bi bila libijski voditelj Gedafi in palestinska osvobodilna fronta.

Kako daleč sta Libija in Arafatova PLO od prvotnih špekulacij, ni treba posebej dokazovati. Končno se o Gedafiju govoril povsod na široko in gotovo je, da je Giscard d'Estaing o libijskem voditelju govoril najhujše, saj mu spodjeda bivše polkolonialne posesti v srednji Afriki. Sploh je bil namen Giscardovega obiska v Rimu Prepričati italijanske voditelje, naj se odpovejo Gedafijevim obiskom. Kar pa zadeva PLO vemo, da je sama večkrat demantirala podporo italijanskim teroristom. Ni pa jasno, ali to velja za nekatere palestinske skrajneže in njihove organizacije, ki ne spadajo v PLO.

Se je torej razblinila špekulacija političnih voditeljev, kot sta Craxi in Longo, ki sta hotela vznemiriti javno

mnenje in sprožiti novo antikomunistično kampanjo po stilu '50 let?

Maocetung je rad trdil, da je reakcionar tisti, ki dvigne težko skalo in si jo nato spusti na prste. Toda osebno ne mislim, da je Craxi tako neumen. Nasprotno, svojo potezo je zelo spretno pripravil, ker je imel dve železi v ognju. Če mu spodleti protikomunistična špekulacija, mu vseeno ostane nekaj drugega. Lahko bo vso krivdo vrgel na Pertinija, katerega ne mara in ne spoštuje in za katerega meni, da bi ga morali odstraniti. Če bi se tokrat dokazalo, da se je Pertini motil (ker so mu pač tako pihali na dušo, saj sam ni šel vohat po svetovnih prestolnicah za teroristi), bi njegov notranji in mednarodni prestiž močno upadel. Njegovi moralizatorski pozivi bi odslej naleteli na posme in brezbržnost.

Vprašati se moramo, ali ni bil cilj Pertinijevih izjav sam Pertini.

st.s

Štiri pripombe v zvezi s Kolonkovcem

Tiskovni odsek pri izvršnem odboru Slovenske skupnosti je razposlal 23. januarja (prejšnji četrtek) tiskovno sporočilo o seji sveta Slovenske skupnosti, na katerem so razpravljali tudi o razlastitvah na Kolonkovcu. V odsotnosti obolelega pokrajinskega tajnika dr. Hareja so o zadevi poročali podtajnik dr. Dolhar ter člana odbora dr. Tul in prof. Lokar. V poročilu, ki povzema zaključke seje, je tudi nekaj izredno polemičnih odstavkov. Tako, na primer, trditev, da «je (dogodek) silno razburil ne samo neposredno prizadete kmetovalce, ki jih lahko enaka usoda doleti že jutri, temveč vso slovensko javnost in slovenske organizacije. Našega človeka pa je vrhu vsega prizadelo že (še?) drugo razočaranje, da so ga namreč glavne demokratične in napredne politične stranke pustile na cedilu, saj niso niti javno obsojile grobega nastopanja in kršenja zakonskih proceduralnih predpisov. Od političnih strank je v obrambo prizadetih nastopila samo SSK...»

In dalje, proti koncu poročila: «pokrajinski svet SSK ugotavlja, da se je, kljub želji in pozivu po enotnem nastopanju, prav ob razlastitvah na Kolonkovcu in zadnjem dogodku še posebno razbila kolikor toliko vzpostavljena akcijska enotnost vseh Slovencev in demokratičnih sil, kajti KPI in PSI, vljučno s svojimi slovenskimi člani, organiziranimi v posebni komisiji (?), niso smatrali potrebno se postaviti v bran šibkejšega, to je naših kmetovalcev, ki so delovni ljudje in Slovenci.»

Toliko o tiskovnem sporočilu o seji SSK. Pustimo ob stran grobe netočnosti, ki pričajo o slabem poznavanju organizacijskih struktur naših strank, kakor tudi kopico tiskovnih in slovničnih napak (buldožerji niso gazili

«slovenskih vrtnaric», pač pa vdiral na vrtove slovenskih vrtnarjev).

Gre za brezobzirno politično polemiko, ki najbrž priča o tem, da je pri SSK prevladalo prepričanje, da je «bitka za Kolonkovca» zgubljena in se zato že pripravlja na polemično umikanje ter vsestransko obtoževanje, seveda ne na račun pravih nasprotnikov našega kmeta, pač pa proti zaveznikom in rojakom.

Pri SSK smo že navajeni njenih polemičnih ostrin in tudi tega, da pogostoma seka v stran, najraje pa na levo. Vendar smo zaradi resnice in informiranja naših ljudi dolžni vsaj nekaj pojasniti.

1. PONAVLJAMO: namigovanja o odgovornostih komunistov, če je Spaccinijeva občinska uprava izbrala Kolonkovca za načrte ljudskih in cenenih gradenj, so iz trte izvita. Nasprotno: KPI ni odobraval in ni glasoval za načrte PEEP, ko jih je Spaccini predstavil leta 1978. Ker je sejo sveta SSK vodil podtajnik dr. Dolhar, ki je tedaj bil edini zastopnik SSK v tržaškem občinskem svetu, se najbrž spominja, kako je glasoval. O tem so bile svoj čas v SSK živahne polemike.

2. DALJE: KPI je v novem občinskem svetu in do uprave Liste za Trst večkrat nastopala in zahtevala revizijo načrtov PEEP. Ker je pri LpT in KD naletela v glavnem na gluha ušesa je, skupaj s PSI, prevzela vlogo usklajevalca interesov. V tem smislu je nastal dokument 8. točk, ki so jih sprejeli tako razlaščenici, kot kmečka zveza. Dokument je z večino glasov osvojil tudi občinski svet. V njem je dejansko skrčenje razlastitev na Kolonkovcu ter obveza o reviziji ostalih načrtov PEEP. Cecovinijeva uprava je pozneje Pilatovsko pozabila na te točke, vendar se naš pritisk še nadaljuje, predvsem zato, ker nas zanimajo

konkretni rezultati (za sedaj in za bodoče), ne pa propagandne krilatice, ki nas spominjajo na pregovor, da je «zvoniti po toči prepozno».

3. ENOTNI NASTOPI: pokrajinski svet SSK je izdal tiskovno sporočilo in javno povabil «slovenske občinske svetovalce» k skupnemu nastopu. Čeprav bi se nam zdel bolj utemeljen poziv k enotnemu nastopu vseh strank, ki združujejo Slovence, poziva nismo odklonili. Nasprotno, pozanimali smo se pri pokrajinskem tajniku SSK in občinskem svetovalcu SSK, ali nameravata sklicati sestanek slovenskih občinskih svetovalcev KPI, PSI in SSK. Odgovori so bili najprej izmikajoči, vsekakor nejasni. In vendar bi zadostovalo le nekaj besed: kraj, datum in ura sestanka.

Medtem pa je prof. Lokar na lastno pest vložil v občinskem svetu svoje vprašanje in interpelacijo. S tem je bil avtomatično izključen enotni nastop v občinskem svetu. Navzlic tudi temu so se slovenski svetovalci KPI in PSI še dalje zanimali za sestanek in dosegli, da je do njega prišlo v petek, 24. januarja ob 17.30, dve uri pred sejo občinskega sveta v Trstu, posvečenega vprašanjem razlastitve na Kolonkovcu. Zanimivo je, da je bil sestanek dogovorjen že dan prej, torej četrtek 23. januarja, ko je SSK v imenu istega prof. Lokarja izdala citirano tiskovno sporočilo, v katerem obtožuje slovenske člane KPI in PSI, da «niso smatrali za potrebno...» braniti šibkejšega itd., kljub «želji in pozivu po enotnem nastopu». (Lahko je pisati lepe stavke na papir, toda laž ima kratke noge).

4. OBČINSKI SVET V TRSTU je v petek zvečer, 24. januarja, po sestanku slovenskih svetovalcev KPI, PSI in SSK razpravljal o ločeno vloženi vprašanji (Nadaljevanje na 8. strani)

»Lepa Vida« tokrat ne bo ogoljufana!

Prejšnji teden se je sestal devinsko-nabrežinski občini svet ter je razpravljalo o raznih važnih vprašanjih. Poleg protesta proti nasilnemu razlaščenju slovenske zemlje na Kolonkovcu je občinski svet soglasno izrazil svojo solidarnost delavcem štivanske papirnice, ki se borijo za obrambo delavnih mest in proti postavitvi v dopolnilno blagajno 500 zaposlenih.

Vprašanje, ki je vzbudilo največje zanimanje, pa je bilo odločitev začasne odstopitve Deželi poslopja stare devinske šole za nastanitev Zavoda združenega sveta. Gre za izredno važno mednarodno pobudo, o kateri se govori že celih osem let. V tej zvezi je bil odobren zakon, ki nalaga deželni upravi nalogo, da spelje zadevo do pozitivnega zaključka. Kot se ve, je Dežela zanemarljivo to vprašanje. Pred kakim mesecem se je vodstvo te mednarodne ustanove, ki ima sedež v Londonu, naveličalo čakanja in pozvalo Deželo, naj nemudoma poskrbi za potrebne prostore v Devinu ali pa bo prisiljeno najti kako drugo rešitev. Dežela se je najprej obrnila na devinskega princa s prošnjo, da ji odstopi vse prostore v palači za goste. Princ je obljubil Deželi samo polovico te stavbe in večji del zemljišča v Črničju (za bodočo novo izgradnjo). Na razpolago bo tudi kasarna finančnih stražnikov, ki se nameravajo preseliti v Sesljan. Ker je bilo teh prostorov še vedno premalo, se je Dežela obrnila na devinsko-nabrežinsko upravo s prošnjo, naj ji odda v najem staro šolsko poslopje, ko se bo v jeseni preselila krajevna šola v nove prostore. Naj omenimo, da gradnja nove moderne šole in telovadnice v Devinu gre h kraju. Občina je bila tako postavljena pred odločilno izbiro: oddati Deželi v najem staro šolsko poslopje v Devinu ali izgubiti veliko priložnost za pritegnitev v ta kraj Zavoda združenega sveta!

Odgovornost, ki je padla na občinske upravitelje, je bila velika. Del stare šole so mislili uporabiti za sedež Krajevne skupnosti in za potrebe vaških kulturnih in športnih organizacij, katerim so bili ti prostori že prej obljubljeni. Ker je bila izbira težka in ker je šlo za poslopje, na katero so domačini zelo navezani, je uprava sklicala zainteresirane vaščane na posvetovanje. Čeravno je bilo vzdušje na tem sestanku precej napeto in ne v celoti naklonjeno odstopu Deželi šolske stavbe, je to prisililo upravo k večjemu preudarku. Zatem so nastopili lastniki in upravitelji javnih lokalov (zbrali so okrog 40 podpisov!) iz Devina in opozorili »občinsko upravo, naj stori vse, kar ji je mogoče, da se s pozitivnim odgovorom Deželi uresniči pobuda za ustanovitev v Devinu Zavoda združenega sveta!

Iz tega je razvidno, da so vsi Devinčani, ki se ukvarjajo z gostinstvom in trgovino, zelo zainteresirani pri tej pobudi.

Ko je uprava predložila občinskemu svetu smernice, katerih naj bi se držala

pri sklepanju pogodbe za oddajo v najem šole, je naletela na veliko odobravanje vseh svetovalskih skupin razen Slovenske skupnosti, ki je temu nasprotovala. Naj omenimo, da pogoji, ki jih bo občina postavila Deželi za odstop šole, niso lahki. Dežela bo morala popraviti in preurediti šolsko poslopje. Restavrirati bo morala »Bradarjevo hišo« in lopo v bližini novega otroškega vrtca, kar bo občina lahko uporabila za kulturne, športne in politične namene. Poleg teh prostorov bo občina imela v kratkem na razpolago tudi nekaj prostih učilnic v novi šoli, ki jih bo lahko odstopila prebivalstvu za razne kulturne namene.

Če bo občinski upravi uspelo prite-

gniti v Devin to mednarodno višjo šolo, bo dosegla nedvomno velik uspeh. Šola bo štela približno 200 štipendiranih študentov iz najrazličnejših krajev sveta in kakih 30 do 40 profesorjev. To bi imelo za Devin in za celo občino velik odmev v svetu in bi pospešilo turistično dejavnost ne samo poleti, ampak tudi v zimskem času. Zato je ta poteza, ki jo je občina storila, zelo pametna in daljnovidna, ker odpira Devinu in občini velike možnosti kulturnega in gospodarskega razvoja.

»Lepa Vida« torej naj se veseli, ker tokrat ne bo ogoljufana.

Spomin na tov. Štefana Lebana

Poslovlili smo se (13.1.81) od tovariša Štefana Lebana iz Slivnega, ki je svoje dolgo življenje (rojen je bil 1897. leta) posvetil delu v nabrežinskih kamnolomih, svoji družini in predvsem boju za delavske in narodnostne pravice.

Bil je občinski svetovalec, izvoljen na prvih povojnih volitvah 1949, ter je tri leta nudil javnosti svoje nesebične nasvete in borbene izkušnje. Naše ljudstvo ga je takrat izvolilo in mu izrazilo priznanje za velik delež, ki ga je tovariš Leban prispeval v boju proti fašizmu in proti nemškemu okupatorju.

Tovariša Lebana prištevamo med prve člane KPI in med prve organizatorje te delavske stranke na nabrežinskem območju. Še posebej se ga hočemo spominjati, ker je bil med prvimi čitatelji in raznašalci našega glasila DELO, zaradi česar so ga fašisti pričeli priganjati. Leta 1927 ga je komaj ustanovljeno Posebno fašistično sodišče obsodilo na pet let ječe, od katerih je tri leta in pol odsedel v zaporu v Aleksandriji. Po prestani kazni pa ni miroval. Kot značajan komunist je vztrajano nadaljeval svojo konspirativno protifašistično dejavnost. V začetku leta 1943 so ga fašisti ponovno aretirali in zaprli najprej v tržaške zapore, zatem pa so ga odpeljali v internacijo v Cairo Montenotte (Savona), od koder se je vrnil domov v jeseni po razpadu Italije. V domačem kraju je nadaljeval svoje politično delo kot akti-

vist Osvobodilne fronte, dokler ga niso zapet aretirali, tokrat nemški okupatorji, in ga odpeljali na prisilno delo v Nemčijo, od koder se je vrnil po osvoboditvi.

Ko se je tovariš Leban vrnil iz nemške internacije v upanju, da se bo končno z družino navžil toliko pričakovane in z mukami priborjene svobode, ga je doma čakalo še najhujše. Našel je samo objokano ženo Rozalijo, ki mu je sporočila strašno vest, da sta oba njuna sinova umrla: Milan se je nekaj dni prej vrnil iz nemške internacije in takoj umrl za posledicami prestopnega trpljenja. Sin Maks pa je junaško padel v NOB v neki bitki proti nacistom pri Mostarju v Bosni. Takih in tolikih grozot, kot jih je prestopal naš pokojni tovariš Leban, najbrž ni prestopala nobena druga oseba v devinsko-nabrežinski občini!

Kljub veliki žalosti, ki ga je mučila zaradi izgube obeh sinov, kar je najdražje za vsakega očeta ali mater, sta tako on kot njegova žena ostala močna, vztrajna in požrtvovalna borca za pridobitev že preostalih delavskih in narodnostnih pravic, ki nam jih nasprotniki še vedno kratijo.

Ko sem pred enim mesecem obiskal bolnega tovariša Lebana, mi je s ponosom pripovedoval o svojih težkih življenjskih dogodivščinah. Najbolj me je presunilo, ko je v svoji značilni preprostosti rekel: »Star in bolan sem ter bom najbrž kmalu umrl! V življenju sem jih mnogo prestopal! Toda vedno sem ostal zvest delavskim in narodnostnim idealom. Časi, ki jih preživljamo, ne obetajo nič dobrega! Nadaljujte naš pravičen boj z odločnostjo in brez popuščanja!«

Od odprtem grobu, v prisotnosti številnih tovarišev in prijateljev, smo poudarili, da bomo nadaljevali ta boj, ki ga je tovariš Leban pričel pred šestdesetimi leti; njega pa se bomo spominjali kot zglednega tovariša. S hvaležnostjo za vse, kar je prispeval za dobrobit skupnosti, naj mu bo rahla domača zemlja.

Albin Škerč

Občinski svet Devinsko-Nabrežinske občine, je na seji, dne 23.1.81 enoglasno odobril resolucijo v zvezi s štivansko papirnico

Občinski svet izraža vso svojo zaskrbljenost zaradi ukrepa vodstva štivanske papirnice, ki je zahtevalo 9 dni dopolnilne blagajne, od 26.1. dalje, za 500 delavcev tega obrata. Tako odločitev javno prikazuje vse globlje kritično stanje tega važnega proizvodnega dejavnika v devinsko nabrežinski občini.

Občinski svet, delavci in delavske organizacije obsojajo neresnost pristojnih, ki so večkrat obljubili primerno rešitev, vendar ni do te nikoli prišlo, in ki danes skušajo opravičiti devetdnevno dopolnilno blagajno za delavce s težavami, ki nastajajo na tržišču.

Planifikacija sektorja, primerno pozgodovanje in uporaba odpadnega papirja, so bile večkrat predlagane teme, vendar se nobena od teh ni obnesla.

Občinski svet smatra nujno potrebne ustrezne ukrepe, ki bodo omogočili ohranitev delovnega mesta in pravilno načrtovanje proizvodnje.

Občinski svet poverja odboru nalogo, naj budno sledi poteku in naj zavzame vsa potrebna stališča pri deželi, vladi in političnih silah, da ne bodo z že večkrat izraženimi zahtevami za ohranitev delovnih mest ni za obnovo dejavnosti štivanske papirnice, še naprej odlašali.

OBVESTILO NAROČNIKOM

Zaradi stalnega naraščanja cen smo primorani povišati naročnino za naš časopis, ki bo za letošnje leto znašala 6.000 lir, za podporne člane pa 10.000 lir. Prepričani smo, da boste naše težave razumeli in nam še naprej sledili, mi pa vam zagotavljamo, da bo DELO redno izhajalo.

Vabimo vas torej, da naročnino čimprej poravnate, neposredno v uredništvu, pri raznašalcih ali pa s pošto položnico na tekoči račun št. 11/7000 - Federacija KPI, via Capitolina 3 Trst. (na hrbtno stran napišite Naročnina Delo)

Zahvaljujemo se vam.

UREDNIŠTVO

Proslava 60-letnice KPI v Križu

V okviru proslav ob 60-letnici ustanovitve Komunistične partije Italije spada tudi manifestacija, ki jo prirejajo 31. januarja 1981 ob 20. uri v Ljudskem domu v Križu sekcije iz Križa, iz občine Devin Nabrežina, iz občine Zgonik ter s Proseka-Kontovela. S to pobudo, kateri bo dala še poseben pečat prisotnost tovariša Giorgia Napolitana, želijo zgoraj omenjene sekcije, ki delujejo na pretežno slovenskem območju, slovesno proslaviti to pomembno obletnico, ki je obenem tudi pomemben zgodovinski dogodek za Slovence, saj je zgodovina KPI tesno vezana z zgodovino Slovencev v teh krajih.

Na proslavi, ki hoče biti obenem tudi v duhu prizadevanj partije za alternativno vlado v državi in tu pri nas v duhu nadaljnjih prizadevanj za globalno zaščito slovenske narodnostne skupnosti, bodo nastopili: godba na pihala iz Nabrežine;

moški pevski zbor Vasilij Mirk s Proseka-Kontovela, mešani pevski zbor Rdeča Zvezda iz Saleža, mladinski pevski zbor Vesna iz Križa.

Govorila bosta pokrajinska svetovalka tov. Sonja Sirk ter tovariš Giorgio Napolitano, član vsedravnega tajništva.

Mladinci bodo priredili štafeto od spomenika do spomenika.

Naj omenimo še, da bodo na proslavi prisotne delegacije iz nekaterih občin v matični domovini, s katerimi imajo organizatorji že dalj časa prijateljske stike in sicer: Krajevna konferenca Zveze Mladine iz Radvljuje, Ilirske Bistrice in Buj ter Zveza komunistov iz krajevne skupnosti Komen.

V torek, 27. januarja, je bila v Trstu mogočna manifestacija v obrambo ladjedelnice Alto Adriatico

Tržaška federacija KPI je v poročilu za tisk, v katerem izraža zadovoljstvo zaradi uspeha včerajšnje manifestacije v obrambo ladjedelnice Alto Adriatico in za razvoj tržaške pokrajine, pojasnila svoje stališče v zvezi z dejstvom, da ni bilo slovenskega govornika.

KPI je dala mandat načelniku komunistične skupine v tržaškem občinskem svetu Monfalconu, naj poudari ne samo oportunistično, ampak nujnost, da bi na enotni manifestaciji spregovoril tudi slovenski govornik, njegov predlog pa so zavrnile Lista za Trst, Krščanska demokracija in seveda misovci. Komunisti pa niso hoteli olajšati reakcionarnim silam naklepa da bi ne samo emarginirali in diskriminirali Slovence, ampak tudi razbili demokratično enotnost v mestu in zmanjšali vpliv de-

lavskega razreda, in niso zato postavili nikakršnih pogojev udeležbi na manifestaciji.

Tudi zaradi te «absurdne, neomikane in protidemokratske diskriminacije in očitnega dokaza protislovenskega duha, ki označuje nekatere sile, ki se sicer proglašajo za demokratične», je KPI mobilizirala vse partijske organizacije, ki zajemajo tako Italijane kot Slovence, in zajamčila možnost slovenskim tovarišem in slovenski skupnosti, da se je manifestacije udeležila na popolnoma enakopravni ravni. KPI nadalje izraža svojo popolno solidarnost s Slovenci, ki jih je absurdna diskriminacija užalila, ter potrjuje obvezo za afirmacijo demokracije in zaščite nacionalnih, političnih in demokratičnih pravic slovenske skupnosti.

ŠIRITE DELO

IZ MAJHNE SKUPINE – MOGOČNA SILA DELAVSKIH MNOŽIC

Pred 60 leti je v Livornu zasedal XVII. kongres italijanske socialistične stranke, ki je prišel v zgodovino italijanskega delavskega gibanja kot eno izmed pomembnih prelomnih dejanj. Na njem se je iz socialistične stranke izločilo levo krilo in se že na samem kongresu 21. januarja 1921 oblikovalo v novo politično silo italijanskega proletariata – Komunistično partijo Italije kot sekcija komunistične internacionale. Novoustanovljena partija je takrat štela 42.581 članov. Šestdeset let pozneje, konec leta 1980, je njena številčna moč narastla na 1.752.153 članov, med katerimi je 40 odstotkov delavcev in pa nad 445 tisoč žensk. Še istega leta se je nova komunistična partija prvič pojavila na majskih volitvah za italijanski parlament in dobila 304 tisoč glasov ter 15 poslancev v parlamentu. Na zadnjih parlamentarnih volitvah za poslansko zbornico leta 1979 je Komunistična partija Italije dobila 11.107.883 glasov in 201 poslanca v poslanski zbornici italijanskega parlamenta.

Rojstvo Komunistične partije Italije se časovno ujema z najbolj burnim obdobjem italijanske zgodovine po končani prvi svetovni vojni. H koncu je šlo obdobje dveh

Antonio Gramsci (1891-1937), eden izmed ustanoviteljev Komunistične partije Italije in najvidnejši teoretik italijanskega komunističnega gibanja.

»rdečih let« 1919 in 1920, ki ga je označevalo vsesplošno revolucionarno vrenje, izpolnjeno s številnimi stavkami delavcev in zasedbami tovarn. Bilo je to obdobje, v katerem je eden izmed najvidnejših teoretikov italijanskega komunističnega gibanja Antonio Gramsci v Torinu snoval in ustanavljal delavske svete kot zametke neposredne oblasti delavskega razreda Italije. Revolucionarni val, ki je tudi spodbudil ustanovitev komunistične partije, je dobival navdih od velike oktobrske revolucije, ki je pod Leninom začela zmagovito in težavno pot ustvarjanja prve države socializma.

Vendar pa nastanek organiziranega komunističnega gibanja v Italiji hkrati pada v obdobje prvih znamenj nastopanja najbolj reakcionarnih sil – fašizma, ki je Italijo kaj kmalu za dolga desetletja vključil v okove diktature.

Nekaj let je moralo preteči, da se je partija v ostrih notranjih sporih otresla »otroške holecni« levičarskega ekstremizma in dogmatizma in da je leta 1926 prevladala v njej zrela struja, ki jo je vodil Antonio Gramsci ob tesnem sodelovanju s poznejšim vidnim voditeljem partije, Palmirom Togliattijem. Prav leto 1926 pa pomeni hkrati tisto leto, v katerem je fašizem dokončno odvrzel svojo krinko in se pokazal v pravi podobi neusmiljene fašistične diktature, ki je pomenila za dolgo časa konec sleherne demokracije v Italiji. Začelo se je obdobje pregonov in zapiranja pripadnikov vseh naprednih strank, v prvi vrsti komunistične partije. Posledica tega je bila obsodba številnih komunistov med njimi tudi samega sekretarja partije Gramscija, ki ga je posebno sodišče obsodilo na 20 let ječe. Iz nje je izšel na smrt holan in umrl leta 1937. Težišče delovanja partije je preneslo v emigracijo, zlasti v

Luigi Longo (1900-1980), dolgoletni voditelj komunistične mladine, udeleženec španske državljanske vojne kot komisar mednarodnih brigad, član vodstva odporiškega gibanja Italije in po smrti Togliattija generalni sekretar KPI, pozneje, vse do smrti, njen predsednik.

Francijo, kamor je zbežala večina partijskih kadrov.

V vsem obdobju vladavine fašizma so posebna sodišča obsodila skupaj 4.671 protifašistov, od tega 38 na smrt, 7 na dosmrtno ječo, seštevek vseh kazni pa je dosegal 28.115 let. Največ obsojencev je bilo iz vrst komunistične partije, kar 4.030, od tega 5 na smrt in 1 na dosmrtno ječo. Skupaj so bili pripadniki partije obsojeni na 23.000 let ječe. S kakšno oostrostjo je fašizem preganjal zlasti protifašistični boj Slovencev in Hrvatov v Italiji, najbolj zgovorno dokazuje podatek, da so bili pred posebnimi sodišči obsojeni 203 pripadniki slovenske in hrvaške manjšine, od tega kar 14 na smrt, 6 na dosmrtno ječo. Skupno število let, na katere so bili obsojeni, pa znaša 2.796.

Četudi so bila v vsem trajanju fašistične vladavine v Italiji obdobja, ko so nastajale – zavaljo ostrine fašističnega nasilja – določene praznine v delovanju partije in drugih

protifašističnih sil, pa nikakor ni niti za hip ugasnila iskra protifašističnega odpora vseh italijanskih naprednih in demokratičnih sil. Zgovoren dokaz temu je viden delež, ki so dale te sile in še posebej komunistična partija Italije boju proti fašizmu v času in v sklopu španske državljanske vojne v letih 1936 do 1939. Iz vrst italijanskih protifašistov so dobile mednarodne brigade v Španiji 3.354 pripadnikov, od tega 1.819 komunistov. Najvidnejši voditelji italijanskega komunističnega gibanja so sodelovali v boju proti frankizmu v Španiji, med njimi tudi generalni sekretar partije Palmiro Togliatti. Posebej vidno vlogo je imel v tej vojni tudi Luigi Longo kot politični komisar mednarodnih brigad. Med približno 600 padlimi in pogrešanimi italijanskimi protifašisti na španskih bojiščih je bilo več kot polovica komunistov. Komunisti so dokazali, je zapisal takrat Palmiro Togliatti, da fašizem ni Italija in da so v Italiji že politično in vojaško dozorele sile, ki so sposobne dotolči fašizem.

V času, ko je spričo vse večjih zmag protifašističnih sil med drugo svetovno vojno nacizem in z njim fašizem začel dobivati vse težje udarce, je komunistična partija Italije opravila pomembno delo pri zbiranju in združevanju vseh demokratičnih sil za zadnji obračun s fašizmom in nacističnim okupatorjem dežele. Vse bolj se je zlasti v severni Italiji razraščalo odporiško gibanje, ki je dobilo tudi najvišje vodstvo v podobi komiteja narodne osvoboditve za severno Italijo. Komunistična partija je imela zlasti vidno vlogo v pripravah in izvedbi splošne ljudske vstaje proti nacizmu 25. aprila 1945.

V odporiško gibanje v sami Italiji in tudi v drugih deželah se je vključilo 256 tisoč italijanskih protifašistov, 153.600 med njimi so bili pripadniki garibaldinskih brigad, ki jih je ustanovila in vodila komunistična partija. Med 70.930 padlimi pripadniki odporiškega gibanja je bilo nad polovica garibaldincev.

Konec vojne in prva povojna leta pomenijo za italijansko partijo obdobje političnih priprav na delovanje v povojnem času.

Izhodišče in smer celotnega delovanja partije v tem obdobju je označevala znana odločitev voditelja partije Palmira Togliattija po njegovi vrnitvi iz Moskve v domovino – po 18 letih prevedenih v tujini – za enotnost vseh demokratičnih sil, kar označuje vsebina zgodovinskega zasukata v Salernu leta 1944. Ko je šlo za vprašanje monarhije ali republike, je Togliatti postavil v ospredje kot poglavitno enotnost vseh protifašističnih sil pa je zato premaknil vprašanje preureditve države v republiko – kar so zahtevale že pred koncem vojne posamezne stranke, ki so bile vključene v odporiško gibanje – v povojni čas. Spričo realnega odnosa sil v deželi ob koncu vojne in spričo mednarodnega položaja Italije si partija ni postavila družbene preobrazbe kot poglaviti cilj boja pač pa boj za napredno demokratično parlamentarno vladavino v Italiji po vojni. Togliatti je tudi preobrazil partijo v politično silo novega tipa, ki bo hkrati stranka delav-

skega razreda in pa množična politična sila, vpeta v celotno politično in družbeno stvarnost dežele. V taki usmeritvi partije, kot jo je nakazal Togliatti, so zaznavne prvine tiste smeri v delovanju komunistične partije Italije, ki jo danes označuje naziv evrokomunizem.

Prva zato je v celotnem delovanju komunistične partije v obdobju po drugi svetovni vojni zaznati kot vodilno nit težnjo, da se enotnost demokratičnih sil ne omejuje zgolj na sodelovanje s socialisti ali z levico v celoti, pač pa se partija nikoli ni zapirala pred sporazumevanjem in iskanjem stičnih točk sodelovanja tudi z vsemi drugimi demokratičnimi strankami, kar vse naj omogoči čim širšo zvezo demokratičnih sil.

Palmiro Togliatti (1893–1964, vodilna osebnost italijanskega komunističnega gibanja, večletni predstavnik KPI v komunistični internaciji. V mednarodnem komunističnem gibanju si je pridobil sloves pobudnika in zagovornika demokratične smeri v razvoju komunističnih partij.

Druga značilnost delovanja Komunistične partije Italije se kaže v odbijanju vsakršnih togih formul pa je zato vedno težila obvarovati se dogmatizma in slepega posnemanja tujih vzorov in modelov. Odtod tudi nujnost iskanja lastne italijanske poti v socializem na temelju obstoječe italijanske stvarnosti. Ko Luciano Gruppi v uvodu v delo »Zgodovinski kompromis« tolmači politično linijo partije ob koncu vojne, ugotavlja, da je tedanja objektivna stvarnost Italije narekovala take cilje političnega boja, se pravi strategije in taktike partije, ko ni šlo za boj za socializem temveč za demokratično družbo, kar se je kazalo realno spričo stanja v Italiji.

Naš boj za demokracijo, pravi Luciano Gruppi, ni imel za cilj vrnitev prefašistične demokracije, temveč vzpostaviti demokracijo nove vrste, napredno, tako, ki bo sposobna spodrezati ekonomske in družbene korenine fašizma in vse bolj približevala delavski razred k vodenju države. Tako se napredna demokracija pojavlja kot prehodna faza k socializmu, četudi si ne postavlja neposrednih socialističnih ciljev. Tako je moč osvobodilno vojno pojmovati kot protifašistično, demokratično in ljudsko revolucijo. Njen izraz in dosežek je republiška ustava s svojimi naprednimi načeli.

Tako pojmovanje osvobodilne vojne, ki vidi v njej prvine procesa nove, izvirne, demokratične in socialistične revolucije, je napotilo Palmira Togliattija, da je že leta 1947 ugotovil nujnost izvirnih poti v socializem v deželah razvitega kapitalizma.

Obdobje hladne vojne, pojav Informbiroja in Stalinov napad na Jugoslavijo so za skoraj dve desetletji zavrla začetni proces v razvoju in delovanju komunistične partije

Italije, kot ga je nakazal in zagovarjal Togliatti.

Šele VIII. kongres partije 1956 leta je vnovič postavil v ospredje vprašanje izvirnosti revolucionarnih procesov v svetu in tudi v Italiji. S kongresa je izšla jasna ugotovitev, da ne obstaja in ne more obstajati en sam model revolucije in socializma, kot tudi ne obstaja vodilna socialistična država. Togliatti je označil na kongresu kot bistveno vsebino italijanske poti v socializem take vrste političnega boja, ki bo izhajal z doslej izbojevanih postojank, ki bo dalje razvijal demokratične pridobitve in težil k novim preobrazbam v družbenem in političnem tkivu dežele. Vselej pa je bistvena nenehna politična pobuda, razredni boj, gibanje množice in vse nove zveze, ki jih je moč uresničiti.

Deseti kongres leta 1962 je nadalje spopolnil strategijo, ki jo je nakazal osmi kongres tako, da je kot bistveni cilj boja partije postavil ne toliko doseganje večine v parlamentu kot uresničenje takega »kake oblasti, ki bo sposoben osamiti imperializem in monopolni kapitalizem ter s tem odpreti novo fazo v demokratični revoluciji usmerjeni k socializmu.

Članki, ki jih je jeseni leta 1973 objavil Enrico Berlinguer ob čilskih dogodkih, so označili dokončno izdelavo strategije italijanske partije v podobi tako imenovanega zgodovinskega kompromisa. Na temelju čilskih izkušenj in analize vzrokov, ki so pripeljali Čile v fašistično diktaturo, je partija postavila kot temelje svojega delovanja dosego enotnosti vseh poglavitnih sil italijanske družbe – komunistov, socialistov in katoličanov.

Prav zato so označili zgodovinski kompromis kot dolgoročno usmeritev partije.

Vzporedno z oblikovanjem svoje dolgoročne strategije, ki naj v obliki zgodovinskega kompromisa omogoči uresničiti končni cilj delavskega razreda – družbeno preobrazbo in izgradnjo socialistične družbe, je partija zlasti na XV. kongresu in po njem potrdila svojo samostojnost, kar se kaže v njenih stališčih do mnogih mednarodnih vprašanj in do odnosov med komunističnimi partijami in socialističnimi državami. Iz ta-

Enrico Berlinguer, sedanji generalni sekretar KPI, tvorec politične usmeritve partije k zgodovinskemu kompromisu, eden najvidnejših predstavnikov sodobnega evrokomunizma.

kih izhodišč se je tudi izoblikovala nova vsebina mednarodne usmeritve partije, ki se kaže v tako imenovanem novem internacionalizmu se pravi razširitvi sodelovanja z vsemi novimi silami sodobnega sveta, kar je politiko partije močno približalo načelom, ki so lastna gibanju neuvrščenosti, med njimi zlasti načelo neodvisnosti narodov, nevmešavanju v notranje zadeve in podobno.

Najnovejša prizadevanja za notranje preoblikovanje partije v kar najbolj odprto in demokratično silo in odločenost prevzeti vso odgovornost za usodo dežele ter usmeritev k dejanski demokratični preobrazbi italijanske družbe pomeni nadaljevanje in poglobljanje procesa, ki sta ga zasnovala Gramsci in Togliatti v graditvi partije kot pomembne sile italijanskega delavskega razreda in italijanskega naroda.

Drago KOŠMRLJ

Komunist

80 let Mičeta Malalana iz Trebč

Lahko smo ponosni na naše »trdne korenine« to je na tiste ljudi, ki so svoja najlepša leta žrtvovali za boljšo bodočnost in so kljub vsemu vztrajali pri svojih izbirah in idealih. Med take korenine spada tudi Miče Malalan, ki danes praznuje svoj 80 rojstni dan.

Miče Malalan je postal član komunistične partije že leta 1935, ko je le-ta še delovala ilegalno. Njegova dejavnost je bila vsestranska, saj je sodeloval tako pri raznašanju ilegalnega tiska kot pri demonstracijah proti fašizmu, seznanjal je ljudi z revolucionarno mislijo, pomagal tovarišem v zaporih in konfinaciji. Tudi sam je okusil trpljenje zapora, ko so ga leta 1942 aretirali fašisti. Skoraj leto dni je ostal v Coroneu, po izpustu pa se je podal v

gozdove, ne da bi se vrnil domov, kjer so ga čakali žena in dva nedorasla sinova, ki so mu sledili, in začelo se je njihovo partizansko življenje. Žrtev, ki so jo Miče in njegova družina darovali za svobodo, pa ni bila majhna: na domu je ostal ostareli oče, sin Romano, ki je odšel v partizane že 42. leta je padel v boju, sina Milana pa so iz ječe odpeljali v Nemčijo. Toda Mičetovi se niso ustavili. Vsa trnjeva pot, od brkinske čete do Tomšičeve brigade, tja do komande istrskega vojnega področja, je imela en sam cilj: sodelovati pri porazu fašizma za boljšo bodočnost Slovincem.

Hvala torej, tov. Miče, in še na mnoga zdrava leta!

Našim čestitkam se pridružuje tudi sekcija KPI »Zorko Kralj« iz Trebč.

Mima Kapelj-Rapotec

Zaskrbljujoči primeri rasizma v Italiji

Velik del italijanske javnosti je pretresla kratka vest, ki so jo pred nekaj dnevi objavili rimski časopisi. Zgodilo se je na stopnišču klasičnega liceja «Virgilio». 14-letna Paola Caviglia se je s knjigami pod pazduho odpravljala domov, ko je za hrbtom slišala nagle korake. Nekaj trenutkov, nato surov glas: «Umakni se, Judinja!» Psovki je sledil udarec v hrbet, da je padla po stopnicah in se potokla med surovim smehom treh golobradcev, njenih vrstnikov.

Paolo je psovka ranila, bolela jo je veliko več kot udarec in padec po stopničkah. Odšla je v ravnateljstvo in prijavila dogodek, ki ga sedaj raziskujejo tudi policijski organi. Dijaki klasičnega liceja Virgilio pa so sošolki soglasno izrazili solidarnost. Zato je Paola Caviglia lahko izjavila časnikarjem, da je ponosna ob misli, da zahaja v tako šolo; kjer ji dijaki izražajo solidarnost. Italijansko javno mnenje se je seveda posebej in enačilo z dijaki liceja Virgilio in s tem rešilo, na en mah, kompleks nakopičenih pojavov rasizma, ki še zadržujejo italijansko družbo in njeno vsakdanjost.

Vprašati se moramo, v kolikšni meri ima italijanska družba osemdesetih let pravico, da se enači z demokratičnimi dijaki liceja Virgilio. Seveda, s tem nočemo nikakor reči, da bi se morala, enačiti in spoznati v gnusnem početju treh neotesanih fašističnih nepridipravov. Toda vprašati se moramo; kot se vprašujejo profesorji liceja Virgilio, kdo je kriv, če občasno prihaja do izbruhov rasizma v Italiji. Kolikšen delež krivde nosi, naprimer, šola in vzgoja, ki jo nudi dijakom? Zakaj se le v redkih šolah posveča dovolj pažnje analizi in proučevanju zgodovine fašizma in nacizma, ideologij, ki so zastupile človeštvo sredi dvajsetega stoletja? Zakaj se pri pouku zgodovine kvečjemu govori o grozodejstvih nemškega nacizma, obenem pa prikazuje vojsko fašistične Italije kot nekakšno tolpo folklornih tipov, ki niso storili nikomur nič žalega? Koliko sploh ve italijanska mladina o tem, da je tudi italijanski fašizem imel svoja koncentracijska taborišča, v katerih so umirali, poleg italijanskih antifašistov tudi slovenski in hrvaški interniranci iz Primorja, Istre, «ljubljske pokrajine». Morda italijanski dijak pozna imena Dacau, Mauthausen, Auschwitz, medtem ko mu imena Gonars, Rab, Renicci, Monigo, Cairo Montenotte ne pomenijo nič ali skoraj nič. In vendar je tod izkrvavelo na stotine in tisoče ljudi. Še danes demokratična republika Italija noče priznati lastnim deportirancem tega, kar je že priznala deportirancem v Nemčijo.

Dokler bo demokratična Italija molčala o grozodejstvih italijanskega fašizma, dokler bo nadaljevala s psihološkim odstranjevanjem lastnih madežev, toliko časa bo mladina verjela novim skrajnejšem in fašistom in od časa do časa se bodo našli capini, ki

bodo po stopnišču rimskega liceja porivali in suvali mlado židovsko dekle.

Teh pojavov je bilo zadnje čase veliko, preveč. Niso osamljeni primeri. V Vareseju so mladi fašisti med tekmo domače ekipe in izraelskim Maccabi vzklikali gesla, kot je to-le: «Adolf Hitler nas je naučil — umoriti Žida ni greh». Ker je zadeva dobila mednarodno in diplomatsko obeležje, se je takoj zganilo sodstvo in z gledno kaznovalo poveljcevalce avstrijske kaplarja. Toda koliko je še takih primerov? Tržaški tednik poroča, da se je nekaj podobnega zgodilo v tržaški športni palači med srečanjem ekip iz Trevisa in Furlanije. Navijači iz Veneta so za vsak koš dvigali roke v rimski pozdrav in vzklikali geslo: «Furlani, za vas je Rižarna spet odprta». Zanimivo je, da tega ni v Trstu obsodil nihče. Še več, sredstva javnega obveščanja so gladko obšla vest, ki je spadala na prvo stran.

In kaj naj še rečemo o Trstu, kjer se premnogi še čudijo, če Slovenci vzrojimo ob psovki «ščavi». Nekaterim se ta psovka zdi celo simpatična in hitijo z zatrjevanjem, da niso hoteli žaliti nikogar. Podobno v Furlaniji, kjer beneške Slovence kratkomalo imenujejo «sclafs».

Mar ni predznak rasizma, ko Tržičani pripisujejo tudi lastne smeti in umaza-

nijo jugoslovanskim gostom in turistom? In še, ali ni rasizem, ko meščani severne Italije imenujejo «cafoni» ali «terrioni» kmete iz južne Italije, katerim prepogosto pripisujejo vse slabe lastnosti in med temi tudi lenobo. Seveda pri tem previdno molčijo, če prav isti južnjaki polnijo prazne državne blagajne z markami in franki, ki jih s trdim delom in prvim garanjem prislužijo v Nemčiji, Franciji, Švici ali v Belgiji.

Kdor je kdaj bil v Rimu najbrž tudi ve, da je postalo zadnje čase zelo moderno imeti služkinjo črne polti, iz nekaterih afriških držav, kot sta Abesinija ali Tunizija. V Rimu je več desetisočev Afričanov in vsak dan se dogaja, da črnopolte služkinje mlajši in starejši moški nadlegujejo, vabijo ali psujejo, posiljujejo ali pretepajo. Pri tem pa jih le redkokdo brani, kot če bi vsaka Afričanka bila samo po sebi umevno tudi prostitutka.

Saj se je prav v Rimu zgodilo, da je skupina zločincev s polnimi denarnicami, polila z bencinom in zažgala spečega somalskega študenta.

In še, in še bi lahko naštevali take primere. Zato pa lahko zaključimo s kratko mislijo, da je pot do demokratične omike in rasne strpnosti v Italiji še dolga. Pri tem pa morajo storiti svojo dolžnost vsi: šola in kultura, pa tudi tisk, radio in televizija.

Zaključek kitajskega procesa

Največji politični proces sodobne kitajske zgodovine je končan. Posebno civilno in vojaško sodišče v Pekingju je po 65 dneh objavilo svojo razsodbo: smrtno kazen za Maočetungovo vdovo Jang Quin in ideologa kulturne revolucije Zahn Chung Quiaa. Dostojno ječo za 49-letnega bivšega podpredsednika partije Wan Hong Wena in zaporne kazni od 16 do 20 let za ostalih sedem obtožencev, vojakov in politikov.

Zdi se, vsekakor, da se bosta glavna obtožena — Jang Quing in Zahn Chung Quiaa izognila esekucijskemu vodu, saj je sodišče suspendiralo za dve leti smrtno kazen in dopušča možnost pomilostitve in spremembe kazni v dosmrtno ječo, če se bosta obsojenca med tem časom skesala in priznala svojo krivdno.

Nemalo začudenja je vzbudila obsodba Wang Hon Wena na dosmrtno ječo, saj je mladi bivši podpredsednik partije med procesom aktivno sodeloval s tožilci, priznaval svoje krivde in celo pričal proti soobtožencem. Očitno so ga hoteli najprej ponižati, nato pa so ga še kaznovali. Wang Hon Wen je končno predstavljal lik tekstilnega delavca, mladega partijskega aktivista, ki ga je kulturna revolucija pobrala v tovarni in na vrhu vala postavila takoj za Maočetungom v vodstvo kitajske partije. Ob-

sodba Wang Hon Wena pomeni torej neizprosno obsodbo kulturne revolucije, za katero je sedanji kitajski partijski tajnik Hu Yao Bang dejal, da predstavlja «črno desetletje kitajske zgodovine».

Proces je torej končan, novo kitajsko državno in partijsko vodstvo, ki ga vodi Deng Xiao Bing, slavi zmago nad starim vodstvom, nosilcem linije kulturne revolucije in prednosti ideologije nad načelo smotrne gospodarjenja.

Seveda je zato tudi odveč poudarjati, da je šlo za izrazito politični proces, ki v marsičem spominja na Stalinove procese tridesetih let. Res je, sicer, da so tudi razlike. Stalinovi procesi so se vsi, od prvega do zadnjega, končali z usmrtnitvijo vseh obtožencev, tem primeru pa še velja dogovor, ki so ga kitajski komunisti sklenili v neki jami sredi dolgega pohoda rdeče armade. Tedaj je Maočetung ocenjeval Stalinove procese in dejal svojim tovarišem, da se frakcijski boji ne smejo končati z likvidacijo poražencev, kajti «ljudje nimajo zeljnatih glav. Zelje poreže, nato zraste nova glava. Človeška glava pa ne zraste v drugo». Odtlej se spopadi v kitajskem vodstvu niso nikoli končali z usmrtnitvijo poraženca. Sam Deng Xiao Bing je bil trikrat odstavljen in se je lahko trikrat vrnil na oblast predvsem zato, ker mu niso odvzeli življenja. V zaporu je izmed

voditelj umrl samo Liu Shao Chi, vendar predstavlja izjemo in še to izjemo gre pripisati prav sedanjim obsojencem, voditeljem kulturne revolucije.

Seveda ne gre pozabiti tudi, da sta bila na procesu odsotna še dva obtoženca. Ko so časnikarji spraševali Kitajce za «tolpo štirih» so ti odgovorjali: «Da, da, tolpa štirih...». Pri tem pa so pokazali vseh pet prstov svoje roke, misleč pri tem petega člana te skupine, samega predsednika Maocetunga. Toda Mao ne živi več in tudi sedanjemu vodstvu se ni izplačalo porušiti v celoti njegovega mita. Poleg tega pa je proces posredno zadeval tudi sedanjega kitajskega predsednika Hua Guo Fenga, ki je v letih vzpona šanghajske skupine bil minister državne varnosti in torej neposredni izvrševalec politične volje Maove vdove in drugih obtožencev. Usoda Hua Guo Fenga še sedaj ni jasna, čeprav se širijo govorice, da so ga odstranili.

Pekinški proces se je razlikoval od drugih političnih procesov tudi po tem, da se tokrat ni ponovil primer skesanega priznavanja obtožencev. Prav nasprotno, razen mladega Wang Hon Wena, ki si je s sodelovanjem hotel rešiti življenje, so se obtoženci vedli dokaj pogumno. Maocetungova vdova je večkrat opsovala sodnike in priče, izzivala publiko, vztrajno trdila, da ima prav in da je njeno početje odobral pokojni Maocetung. Zhan Chung Quiao pa je prezirljivo molčal in sploh ni hotel sodelovati s sodniki.

Res pa je tudi, da so tokrat kršili marsikateri člen kitajskega kazenskega zakonika. Med drugim so bili branilci skoraj povsem onemogočeni in niso imeli pravice sami postavljati vprašanja obtožencem, niti klicati pred sodnike razbremenilne priče.

Končno je v nasprotju s kitajskimi zakoni tudi sama rzsodba, ki ne priznava

časa, ki so ga obtoženci prestali v preiskovalnem zaporu. Za generale, sodelavce umrlega Lin Biaa, gre za celih 10 let. Glede na njihovo starost je le malo verjetno, da bo kdo še dočakal prostost, ne glede na prisojeno kazen.

PRISPEVKI

V spomin na Karlota Puntarja s Proseka, št. 76 daruje žena Matilda 10.000 lir za sklad DELA.

Alojz Brišček, Salita Contovello 11, prispeva 5.000 lir za DELO.

Ob 7. obletnici smrti nepozabnega moža, očeta in nonota Josipa Kral, darujejo žena Vera, hči Ervina in sin Jordan z družinama, 15.000 lir za DELO.

Marcel Petkovšek, via Farnetello, 14 prispeva 4.000 lir za DELO.

Ob poravnavi naročnine so prispevali za DELO:

Franc Trampuž, Šempolaj, 4.000 lir; Milan Caharija, Nabrežina Kamnolomi, 4.000 lir; Ivo Širca, Praprot, 4.000 lir; Albin Škerk, Sesljan, 9.000 lir; Lucijan Terčon, Nabrežina center, 4.000 lir.

V spomin na Ivana Zobca daruje družina Gandus 5.000 lir za sklad DELA.

Darovalcem se toplo zahvalujemo!

PROBLEM JAVNIH PREVOZOV V DOLINSKI OBČINI

«La Stradale» ali ACT: toda kdaj?

Od vseh strani nam prihajajo nasveti, naj varčujemo z električno energijo, z gorilnim oljem in z bencinom, naj se namesto lastnih vozil čimveč poslužujemo javnih prevoznih sredstev. Mnogo je takih ljudi, ki se z avtobusom vozijo, ker lastnega vozila nimajo, starejših oseb, ki ne vozijo več in takih, ki niso vozniškega izpita nikoli naredili. Vendar ni vedno tako enostavno stopiti na avtobus in se pravočasno pripeljati v službo ali v šolo.

V dolinski občini vozi iz Doline preko Boljunca, Zabrežca in Boršta avtobus zasebne družbe «La Stradale». Za prebivalce Doline in Boljunca je samo avtobus več, alternativen prevoz, saj se poleg tega lahko poslužijo avtobusov mestnega konzorcija ACT. Za zabrežane in borštane pa je to edini avtobus, s katerim se lahko peljejo tako v Boljunec in Dolino kot v Trst. Že tretje leto zaporedoma se glede tega, od polovice decembra naprej, govori o velikih spremembah. Ljudje čakajo, tu in tam sprašujejo, pravega odgovora in zagotovila pa ne dobijo od nikoder. Osebnje podjetja «La Stradale» iz dneva v dan bežno odgovarja na vprašanja, zjutraj vljudno, opoldan malo manj, zvečer pa živčno in zadirčno. No, letos je do malenkostnih sprememb le prišlo: v prvi vrsti ta, da so povišali ceno vozovnice od tristo lir na štiristo, mesečna vozovnica stane 8.000 lir in tu nastane prava zmešnjava. Mesečno karto lahko dobijo samo tisti, ki so jo imeli že lansko leto, najprej so zanj zahtevali 9.000 lir, po nekaj dneh pa se je cena znižala na osemstisoč. Skratka, novih abonentov ne sprejemajo prav zaradi negotovih pogojev, v katerih se podjetje nahaja. Za vse te kolobocije seveda ni kriv niti sprevodnik avtobusa, niti občinska uprava, pa zadnji «neuradnih vesteh» tudi ne lastnik podjetja. Tako morajo tisti, ki so se zaposlili s 1. januarjem 1981, odšteti vsak dan od 800 di 1.600 lir za vozne listke, odvisno je pač, kolikok-

rat gredo v mesto oziroma kakšen je njihov delovni urnik. V enem mesecu pa se stotaki pomnožijo v tisočake in mesečni obračun denarja, ki se ga potrosi za «cijazenje» v službo je vse prej kot razveseljiv. Poleg tega vozi dolinski superavtobus poredkoma, tako da če enega zamudiš, moraš na naslednjega čakati celo uro.

Prav zato smo dolinskega župana, tov. Edvina Švaba zaprosili, naj nam problem o javnih prevozih, nekoliko objasni.

«Skoraj pet let se trudimo, da bi zadevo uredili, vložili smo veliko truda, napisali in izgovorili prave plaze besed. Problem javnih prevozov se že več let zavlačuje, toda ne po naši krivdi, kot, žal, nekateri občani mislijo (gre predvsem za tiste ljudi, ki se bolj malo zanimajo za občinske probleme in so zato vedno pripravljani na neupravičene kritike).

Dežela finančno podpira, med drugim, tudi zasebno podjetje 'La Stradale' in dokler bo to podjetje dobivalo denar, bodo njegovi avtobusi vozili po vaseh naše občine. Dogaja se celo, da se nekateri politični predstavniki, seveda so to tisti, ki se ne strinjajo z našim političnim mišljenjem, trudijo podtikati polena pod noge. To seveda ne koristi nikomur, obratno, vzbuja nezaupanje med občani. Vsekakor, preden se bodo stvari uredile, bo najbrž poteklo precej časa, ker, ko bodo namestno avtobusov zasebnega podjetja začeli voziti avtobusi mestnega konzorcija ACT, bo prišlo do nekakšne poskusne dobe. Avtobusi bodo za nekaj časa ohranili isti urnik, kot je sedaj, medtem pa bomo skupaj z občani poiskali rešitev, ki jim bo najbolj ustrezala».

Kot vidite torej, se stvari ne bodo tako kmalu uredile, saj se tudi pri takih, relativno majhnih problemih, znajdejo politični spletkarji, ki imajo naraven dar, da vse, kar se Slovencev tiče, čimbolj zakomplicirajo.

Mima Kapelj-Rapotec

Štiri pripombe

nadaljevanje z 2. strani

in interpelacijah. Kako je potekala razprava in do kakšnih sklepov je občinski svet prišel, najbolje vedo sami Kolonkovčani, ki so bili ves čas prisotni med publiko. Vsaj njim niso potrebni izkrivljeni tiskovni komunikaciji SSK... Bitka se vsekakor nadaljuje in ne bo končana, dokler ne bo razlaščenec na Kolonkovcu zagotovljena pravična odškodnina in dokler ne bo občinski svet spremenil doslej še veljavnih načrtov PEEP, tudi v skladu z urbanističnim načelom, ki ga je najglasneje zagovarjala KPI, da je za ljudske gradnje potrebno izkoristiti predvsem staro mesto in zgodovinski mestni center, to pa zato, ker nasprotujemo vztrajnemu odtrganju delavcev v periferijo mesta, kamor si ne želijo. Tudi primer Kolonkovca spada v okvir načrta odtrganja delavcev v periferijo, a na zemljo slovenskih vrtnarjev. Temu je kriva zgrešena urbanistična izbira iz leta 1978, ki jo komunisti še vedno osporavamo.

Toliko v vednost dr. Dolharju, dr. Lorharju in dr. Tulu!

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor ALBIN ŠKERK
Ureja uredniški odbor
Odgovarja FERDI ZIDAR
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 76.48.72, 74.40.47
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24.36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 6.000 lir
Tisk: Tipolito Stella snc
Ulica Molino a Vento, 72 - Trst